

«سعید روستایی»، «مانی حقیقی» و «هومن سیدی» اسامی هستند که می‌توانستند با فیلم‌هایشان به جشنواره رونق بدهند اما از جشنواره بیرون ماندند. باقی فیلمسازها هم کسانی هستند که یا کار اول خودشان را عرضه کرده‌اند که با نگاه خاصی انتخاب شدند یا فیلمسازانی هستند که جزو جریان جدید متولد سینما هستند که فیلم‌های دوم و سوم خودشان را دارند.

موضوع اساسی که به نظرم باید در جشنواره از آن مراقبت شود طلوع فیلم‌سازهای جوانی است که سینما را بر مبنای ژانر دنبال می‌کنند. یعنی فیلم سینمایی «لباس شخصی» ساخته آقای امیرعباس ربیعی و فیلم سینمایی «مصلحت» ساخته آقای حسین دارابی که در جشنواره سال پیش حضور داشتند علی‌رغم اینکه فیلم‌هایشان دیده نشد اما جزو فیلمسازان جوانی هستند که سینما را بر مبنای ژانر دنبال می‌کنند. یعنی سینما را به شکل علمی می‌شناسند، گونه‌های مختلف سینمایی را دنبال کرده‌اند و مثلاً فیلم‌های هیجانی سیاسی را ملاک ساخت آثار خودشان قرار داده‌اند. این‌ها باعث تنوع گونه در سینمای ایران می‌شود اما آسیبی که ممکن است پیش بیاید این است که در جشنواره به آن‌ها توجهی نشود، سرخورده شوند و به جماعتی بپیوندند که فقط فیلم‌های کم‌دی و اجتماعی می‌سازند.

■ محوریت موضوعی آثار در فجر چلم

حقیقتاً من فکر می‌کنم فیلم‌های امسال جشنواره رنگ و بوی سیاسی اجتماعی بیشتری دارند یعنی مشخصاً کارگردان‌های امسال به مقوله سیاست، چه سیاست در دوره حاضر چه سیاست در دهه ۶۰ و اوایل انقلاب بیشتر توجه دارند. این به این معناست که نهادهای تصمیم‌گیرنده در حوزه سینما به این نتیجه رسیدند که اگر قرار است از مدیوم سینما برای انتقال مفاهیم و مضامینی که مدنظرشان است استفاده کنند باید فیلم‌سازهایی را تربیت کنند که بلد هستند فیلم بسازند و این‌ها را بتوانند به زبان سینمایی بیان کنند. این قضیه در سینمای چین، هند و هالیوود هم اتفاق می‌افتد. این قضیه اتفاق مطلوبی است برای اینکه دست‌کم مخاطب می‌تواند فیلم سینمایی را ببیند که در دلش برخی از مفاهیم مطرح می‌شود. این به نظرم یکی از رگه‌های پررنگ جشنواره امسال است.

■ شانس کدام فیلم‌ها بیشتر است؟

بخش مهمی از اتفاقات جذاب جشنواره امسال در قالب شگفتی رقم خواهد خورد. یعنی کسانی می‌توانند اتفاقات مهم جشنواره را رقم بزنند که انتظاری از آن‌ها نداریم. در مقابل کسانی که اسم و رسم و سابقه بیشتری دارند احتمال اینکه فیلم‌های درجه‌یکی بسازند محدود است. به این خاطر که تجربه نشان می‌دهد در دوره‌های مختلف اتفاقات جذاب توسط فیلمسازهای جوان رقم خورده است. البته فیلمسازهایی مانند «محمدحسین مهدویان» و «بهروز شعبانی» که علاقه بسیاری به ساخت فیلم‌هایی در گونه‌های مختلف و فضاهای داستانی متنوع دارند همواره کارهایشان در جشنواره کنجکاوی‌برانگیز است. از طرفی دیگر حضور «مسعود کیمیایی» که یکی از فیلمسازان باسابقه است علی‌رغم اینکه چند فیلم اخیرش اصولاً کیفیت خوبی نداشته اما به هر حال می‌تواند تنور جشنواره را گرم نگه دارد.

در کل خلا حضور اسامی بزرگ در جشنواره امسال کاملاً محسوس است. به نظر می‌آید که بسیاری از بزرگان سینما یا دیگر تمایلی ندارند در جشنواره حاضر شوند یا شرایط را برای فیلمسازی محیا نمی‌بینند. در حال حاضر با دسته بزرگی از فیلمسازان نسل سوم انقلاب و جوان‌ترها روبرو هستیم که امیدوارم از دل این تولدها بتوانیم یک بدنه خوبی برای سینما رقم بزنیم.

گذشتن برخی فیلم‌ها، انتخاب آثار، فیلم‌اولی‌ها و صرفاً جشنواره را در حد سودای سیمرغ برگزار کردن همه و همه تغییرات جشنواره فجر امسال است. به گمانم این تصمیمات براساس مطالعه دقیق انجام نشده باشد. بنابراین چون این بار هم مطالعه‌ای صورت نگرفته بعید می‌دانم اتفاق شگفت‌انگیزی بیفتد. باز هم مثل همیشه فقط بر مبنای مدیریت عجولانه و اورژانسی بوده است.

■ هفت فیلم اولی در فجر چلم و عدم حضور

بسیاری از چهره‌ها

امسال به نظر می‌آید بخش مهمی از فیلمسازهای ما که اسم و رسمی دارند دیگر خیلی علاقه‌ای به حضور در جشنواره ندارند. از آنجایی که تغییرات بسیاری در نگرش، مدیریت جشنواره، انتخاب فیلم‌ها و اهدای جوایز وجود دارد عده‌ای عطای جشنواره را به لقایش می‌بخشند و ترجیح می‌دهند فیلم‌هایشان در جشنواره‌های خارجی مثل جشنواره برلین، ونیز و کن عرضه کنند. یا فیلم‌هایشان را مستقیم روانه اکران می‌کنند.

«بهروز شعبانی»، «محمدحسین مهدویان» و «مسعود کیمیایی» (حتی اگر دیگر فیلم‌های خوب نسازد) اما فیلمسازان مهم جشنواره امسال هستند.

یادداشت «محمدرضا مقدسیان»، منتقد سینما

خلا حضور اسامی بزرگ در جشنواره امسال کاملاً محسوس است

بخش مسابقه اصلی، بخش فیلم‌های اول، بخش جشنواره جشنواره‌ها و تمام بخش‌های جانبی که می‌توان برای آن تعریف کرد. بر مبنای همان نگاه مشخص می‌شود که در هر بخشی از چه رشته‌هایی جایزه بدهند و کلاً چند جایزه در جشنواره اهدا شود.

در دوره‌های مختلف به ثبات جشنواره توجهی نبوده و هر دوره تغییرات بسیاری کرده است. برای همین جشنواره فیلم فجر در هر دوره برگزاری مخاطبین خودش را شگفت‌زده می‌کند. انگار که هر بار با جشنواره جدیدی روبرو می‌شوند این سردرگمی هم برای فیلمسازها، هم برای مخاطبین جشنواره و هم مدیران مسئله‌ساز است. یعنی من فیلمساز اگر بخواهم در جشنواره حاضر باشم نمی‌دانم چه فیلمی باید بسازم، منتقدان و مخاطبان هم نمی‌دانند که باید منتظر تماشای چه اثری باشند. حتی مدیران هم که باعث و بانی این شرایط هستند نمی‌دانند بر مبنای چه اصلی تصمیم بگیرند که جشنواره را برگزار کنند.

■ سیاست‌های جدید جشنواره و احتمال پربار

بودن جشنواره امسال

در هر دوره‌ای به طور خاص بعد از تغییر دولت‌ها جشنواره دچار تغییراتی می‌شود. نگاه هیئت انتخاب برای تایید یا کنار

برای قضاوت درباره تفاوت کیفیت جشنواره امسال با دوره‌های گذشته طبیعتاً باید مختصات و ملاکی تعریف کنیم که بتوانیم بر مبنای آن قضاوت خودمان را انجام دهیم. هر نوع پیشگویی درباره کلیت جشنواره حدس و گمان است بنابراین تاکید می‌کنم که هر چه هست بر اساس اطلاعات امروز من است.

این را می‌دانیم که اصولاً جشنواره فیلم فجر در طول دوره‌های اخیرش همیشه دستخوش تغییرات گسترده‌ای بوده بنابراین هر گونه نظر کار دشواری است. تنها بخشی از جشنواره فیلم فجر که کمتر دستخوش تغییر بوده صرفاً اسم جشنواره و موعد برگزاری آن بوده است اما اگر بخواهیم نقطه عظیمت مشخصی برای جشنواره داشته باشیم باید بگوییم اصولاً جشنواره در دوران اخیر خود از بیشتر جهات دچار تغییر و تحولات اساسی مدام بوده است.

■ مهمترین نقطه نظر اساسی

برای برگزاری جشنواره

مهمترین بخش قضیه همین نقطه نظر هاست که در جشنواره‌ای تصمیم می‌گیرند دسته‌ای از فیلم‌ها حاضر باشند و دسته‌ای حاضر نباشند. در واقع بر مبنای همان چارچوب مشخص می‌کنند که چند بخش در جشنواره باشد. مثلاً